

YESHIVA UNIVERSITY
YOM IYUN

**‘Sheep Being Led to the Slaughter’: Jewish Interpretation of the
Suffering Servant in Isaiah 53**

ישעיהו פרק נב

(ג) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא ונבה מאד
(יד) כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם
(טו) כן יזה גוים רבים עליו יקפצו מלכים פיהם כי אשר לא ספר להם ראו ואשר לא שמעו התבוננו

ישעיהו פרק נג

(א) מי האמין לשמענו וזרוע יקום על מי נגלתה
(ב) ויעל פיזק לפניו וכשרש מארץ ציה לא תאר לו ולא הדר ונראהו ולא מראה ונחמדהו
(ג) נבזה וחזל אישים איש מכאבות וידוע חלי וכמסתר פנים ממנו נבזה ולא חשבנהו
(ד) אכן חלינו הוא נשא ומכאבינו סבלם ואנחנו חשבנהו נגוע מכה אלהים ומענה
(ה) והוא מחלל מפשענו מדכא מעונותינו מוסר שלומנו עליו ובחברתו נרפא לנו
(ו) כלנו כצאן תעינו איש לדרך פנינו ויקום הפגיע בו את עון כלנו
(ז) נגש והוא נענה ולא יפתח פיו פשה לטבח יובל וכרחל לפני גזיזה נאלמה ולא יפתח פיו
(ח) מעצר וממשפט לקח ואת דורו מי ישוחח כי נגזר מארץ חיים מפשע עמי נגע למו
(ט) ויתן את רשעים קברו ואת עשירי במתיו על לא חמס עשה ולא מרמה בפיו
(י) ויקום חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ יקום בידו יצלח
(יא) מעמל נפשו יראה ישבע בדעתו יצדיק צדיק עבדי לרבים ועונתם הוא יסבל
(יב) לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים; חלק שלל תחת אשר הערה למות נפשו ואת פשעים נמנה והוא חטא רבים נשא ולפשעים פגיע:

פירוש רש"י:

(נב: יג) הנה ישכיל עבדי - הנה באחרית הימים יצליח עבדי יעקב - צדיקים שבהם. (יד) כאשר שממו - כאשר תמהו עליכם עמים רבים בראותם שפלותכם, ואמרו זה לזה: כן משחת מאיש מראהו - ראו מה תארם חשוד משאר בני אדם;
(נג: ד-ה) אכן חלינו הוא נשא - אכן... אבל עתה אנו רואים שלא מחמת שפלותו בא לו, אלא מיוסר היה בייסוריו, להיות כל האומות מתכפרות בייסוריהן של ישראל; חלי שהיה ראוי לבוא עלינו, הוא נשא, ואנחנו חשבנוהו - אנו היינו סבורים שהיה שנוי למקום, והוא לא היה כן, אלא מחולל היה מפשעינו ומדוכא מעוונותינו. מוסר שלומנו עליו - עליו באו ייסורי השלום שהיה לנו, שהוא היה מיוסר להיות שלום לכל העולם. (ו) כולנו כצאן תעינו - עתה נגלה כי כל האומות תעו. הפגיע בו - נעתר על ידו ונתרצה על עון כולנו, שלא חריר עולמו. הפגיע - 'אשפריאדי' (בלעז) - לשון 'תחינה'. (ז) נגש והוא נענה - נגש היה בנוגשים ודוחקים; ונענה - באונאת דברים; 'שורפרליץ' בלעז. ולא יפתח פיו - סובל היה ושותק, כמו השה אשר לטבח יובל, ולא יפתח פיו, וכרחל אשר לפני גוזיזה נאלמה. ולא יפתח פיו - מוסב על שה לטבח יובל. ..., אשר מפשע עמי בא הנגע הזה לצדיקים שבהם. (ט) ויתן את רשעים קברו - מסר עצמו להקבר בכל אשר יגזרו עליו רשעי האומות, שהיו קונסים עליהם הריגה וקבורת חמורים במעי הכלבים. את רשעים - לדעת הרשעים נתרצה ליקבר, ולא יכפור באלהים חיים. ואת עשירי במותיו - ולדעת המושל מסר עצמו בכל מיני מות שגזר עליו, על לא רצה לקבל עליו כפירה, לעשות רעה ולחמוס חמס ככל הגויים אשר גר ביניהם, ולא מרמה בפיו לקבל עבודה זרה עליו כאלוה. (י) ה' חפץ דכאו החלי - הקדוש ברוך הוא חפץ לדכאו ולהחזירו למוטב, לפיכך החלי אותו. אם תשים אשם נפשו וגו' - אמר הקדוש ברוך הוא: אראה אם תהא נפשו נתנת ונמסרת בקדושת להשיבה לי אשם על כל אשר מעל, אגמול לו גמולו, ויראה זרע וגו'. ... (יא) מעמל נפשו - היה אוכל ושבע, ולא היה גוזל וחומס. בדעתו יצדיק צדיק - היה שופט עבדי משפט אמת לכל הבאים לדין לפניו. ועוונותם - היה סובל כדרך כל הצדיקים, שנאמר "אתה ובניך... תשא את עון המקדש" (במ' יח, א). (יב) לכן - על עשותו זאת אחלק לו גורל ברבים עם אבות הראשונים. הערה למות נפשו - לשון "ותער כדה" (בר' כד, כ). ואת פושעים נמנה - סבל ייסורין כאילו חטא ופשע, והוא בשביל אחרים נשא חטא הרבים. ולפושעים הפגיע על ידי ייסורין, שבאת על ידו טובה לעולם.

פירוש א"ע:

(נב: יד) **כאשר שממו עליך** - ... וטעם **כן**: כאילו אמר: **היה כן, כי משחת מאיש**; והנה **משחת** - תואר השם. ו"תוארו" בא על דרך 'רחבו'. וזה דבר ידוע, כי כמה גויים יש בעולם שיחשבו, כי צורת היהודי משונה מכל הצורות, וישאלו: היש ליהודי פה או עין? כן בארץ ישמעאל ובאדום.

(נג: ג) **נבזה וחדל אישים** - **חדל** להחשב עם אנשים. **איש מכאובות** - עבד השם. ואם על הכל, הטעם: כמו "איש מלחמה" (שמי' טו, ג), והוא קרוב מטעם 'עצם', והוא סמוך; וטעם **מכאובות וחולי**: צער הגלות. **וכמסתר פנים ממנו** - יש עד היום הזה גוי, כאשר יראה היהודי, יסתיר פניו ממנו. והטעם: שלא יראנו להושיענו.

פירוש רד"ק:

ד"ה) אכן חליינו - הנה כתב יחזקאל הנביא "בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן" (יח, כ), כל שכן איש אחד באיש אחר, וכל שכן אומה באומה אחרת; אם כן מה הוא אכן חליינו הוא נשא, מחולל מפשעינו ובחבורתו נרפא לנו? ואינו דומה לזה מה שאמר ירמיהו בספר קינות "אבותינו חטאו ואינם ואנחנו עוונותיהם סבלנו" (איכה ה, ז), כי הוא על דרך "פוקד עון אבות על בנים" (שמי' כ, ה), והוא כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם, כמו שאמר "לשונא" (שם), שזהו משפט מאת האל שנושא הבן עוונותיו ועון האב; ומה שאמר ירמיהו, אמר על לשון הנוהים, כי מתוך צערם לא יהיו דבריהם מכוונים במשפט ובמשקל. וזה שיאמרו האומות אכן חליינו הוא נשא, והדומים לו, הוא דברי עצמם, לא שישאל סבלו עון האומות, אלא הם יחשבו זה בדעתם, כאשר יראו בעת הישועה כי האמונה שהחזיקו בה ישראל היא האמת, והאמונה שהחזיקו הם בה היא שקר, ויאמרו "אך שקר נחלו אבותינו הבל ואין" וגוי' (יר' טז, יט), יאמרו לפי סברתם: אם כן מה היה הצער שהיו סובלים ישראל בגלות? הנה לא היה בעונם, כי הם היו מחזיקים אמונה ישרה, ואנחנו שהיה לנו שלום ושלוה והשקט ובטח היינו מחזיקים אמונת שקר, אם כן החולי והמכאוב שהיה ראוי לבוא עלינו היה בא עליהם, והם היו כופר לנו, ואנחנו חשבנוהו בהיותו בגלות שהוא נגוע מוכה אלהים, ומעונה מיד האלהים בעוננו, והנה אנו רואים כי לא היה זה בעוננו אלא בעוונותינו....

ט) ויתן - היו הורגים אותו בגלות כמו שהורגים הרשעים על רשעם והוא לא עשה חמס ולא דבר מרמה בפיו והיו הורגים אותו כאלו עשה רע והם היו מונים אותו עם רשעים טעם ויתן שהוא היה מוסר עצמו למיתה כי הם היו פוטרים אותו אם היה כופר בתורתו וחוזר לתורתם והיה מוסר עצמו למיתה ולא יכפור בתורתו, וכן אמר עליך הורגנו כל היום, וטעם ואת עשיר במותיו, כי גם העשיר הורגים אותו בעבור עשרו והוא נהרג לא בעבור רשע שהיה בו אלא בעבור עושר שהיה לו, וטעם במותיו, לשון רבים כי מיתות רבות יעשו לו יש מהם נשרפים ויש מהם נהרגים ויש מהם נסקלים ולכל מוסרים עצמם על יחוד השם.

(י) עד כאן דברי האומות, מכאן ואילך דברי האל. (יא) ועונותם הוא יסבול - הוא בצדקתו יסבול עוונות הגוים, כי בצדקתו יהיה שלום וטוב בעולם, ואפילו לגוים. (יב) ... והוא חטא רבים נשא - יתכן לפרשו בגלות, ורוצה לומר: חטא רבים שחטאו בו הגוים, והוא נשא וסבל צערם; והוא על דרך "וחטאת עמך" (שמי' ה, טז) ... גם יש לפרשו בעת הגאולה, ויהיה פירושו כמו שפירשנו "ועונותם הוא יסבול" (לעיל, יא).

פירוש א"ע:

ולא יפתח פיו - אין צורך לפרש זה, כי כל יהודי כן הוא בגלות, שבשעה שיעונה, **לא יפתח פיו** לדבר, אף כי הוא הצדיק שבהם, שלא יתעסק בעולמו כי אם בעבודת ה', ולא יכיר שר או גדול שיעמוד לו בפרץ בקום עליו אדם;

ספר הכוזרי ב' / מ"ד

אמר החבר : וכן הענין האלהי ממנו כמעלת הנפש מן הלב, ועל כן אמר : +עמוס ג ב' + "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם", ואלה הם החלאים, אבל הבריות מה שאמרו רבותינו : "מוחל לעונות עמו, מעביר ראשון ראשון", כי איננו מניח עונותינו להתעכב עלינו ויהיו גורמים לאבדנו לגמרי, כאשר עשה להאמורי שאמר עליו בראשית ט"ו ט"ז + "כי לא שלם עון האמורי עד הנה", והניחו עד שהתחזק חולי עונותיו+ והמית אותו. וכאשר הלב משרשו ועצמו זך שוה המזג דבקה בו הנפש החיה, כן ישראל מצד שרשם ועצמם, וכאשר ישיג הלב משאר האברים חליים מתאוות הכבד והאצטומכא והביצים מרוע מזגם, כן ישראל ישיגום החלאים מהתדמותם בגוים, וכמו שאמר : +תהלים ק"ו ל"ה ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם". ואל יהי רחוק בעיניך שיאמר בכמות זה : "אכן חליינו הוא נשא, ואנחנו בצרה והעולם במנוחה והצרות המוצאות אותנו סבה לתקנת תורתנו ובור הבר ממנו ויציאת הסיגים מתוכנו, ובבורנו ותקוננו ידבק הענין האלהי בעולם, כמו שידעת כי היסודות נהיו להיות מהם המוצאים ואח"כ הצמח ואח"כ החיים ואח"כ האדם ואח"כ סגולת האדם, והכל נהיה בעבור הסגולה ההיא להדבק בה הענין האלהי, והסגולה ההיא בעבור סגולת הסגולה, כמו הנביאים והחסידים. ועל זה הדרך נסדר מאמר האומר : "תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך", ואחר כך "תן כבוד לעמך" ואחר כך "צדיקים יראו וישמחו", מפני שהם סגולת הסגולה.